

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԵՐԻ ՑԵՂԱՄԱՆՈՒԹՅԱՆ 90 ՏԱՐԻՆ

Վալերի Թունյան – Հայկական հարցը և Հայոց ցեղասպանությունը (նոյեմբեր 1914 թ. – օգոստոս 1915 թ.) (ռուսերեն)	3
Վլադիմիր Խոջաբեկյան – Ցեղասպանությունը և հայաթափությունը Ադրբեջանում (1918–1990-ական թվականներ)	21
Արմեն Ասրյան – Արամ Մանուկյանը հայոց մեծ ողբերգության տարիներին	42
Հարություն Մարության – Ցեղասպանության հիշողությունը որպես նոր ինքնության ձևավորիչ (1980-ական թվականների վերջ – 1990-ական թվականների սկիզբ)	55

ՌՈՒՄԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ 100-ԱՄՅԱԿԻ ԱՌԹԻՎ

Դերենիկ Մուրադյան – Արևելյան Հայաստանը ռուսական առաջին հեղափոխության ոլորտում	67
---	----

ՀՈԴԱԾՆԵՐ, ՀԱՂՈՐԴՈՒՄՆԵՐ

I

Հրաչ Բարթիկյան – Գուգարաց Աշուշա բղեշխի կնիքի հունարեն արձանագրության առեղծվածի լուծումը	81
Հովհաննես Այվազյան – Խղճի ծայրը Թումանյանի և Վարուժանի պոեզիայում	91
Աելիտա Ղուլուխանյան – Արշակ Զոպանյանը և հայ հին գրականությունը	107
Բենիամին Մախլյան – Քաղաքական իրադրությունը և համշենահայերի կացությունը Աբխազիայում 1918–1920 թթ.	125
Ավիկ Իսահակյան – Ա. Ա. Գրիբոյեդովը և Հայաստանը (ռուսերեն)	141
Ռաֆիկ Նահապետյան – Աղծնիքահայոց հյուրընկալման ավանդույթը (XIX–XX դդ.)	160
Անահիտ Մևուդյան – Վիկտորյա Աղանուրյանի գրական ժառանգությունը	170
Ելենա Ալեքսանյան – Նարեկացին ռուս գրաքննադատության գնահատմամբ (ռուսերեն)	178
Օլգա Վարդազարյան – Փիլոն Ալեքսանդրացու երկերի հայերեն լուծմունքները	185

II

Նատալյա Թադևոսյան – Հռոմոսի վանական համալիրի եկեղեցիները (ըստ Թ. Թորամանյանի չափագրական նյութերի)	207
---	-----

Համլետ Պետրոսյան – Աղցքի արքայական դամբարանի խաչային հորինվածքները	215
Մարիամ Շուինյան – Բուզանդագիտական մի ճշտում	227
Աննա Աբաջյան – Գրաբարի հոլովները լատինաբան հայ քերականների ըմբռնմամբ	231
Արման Եղիազարյան – Արմինիա ոստիկանության սահմանները	243

ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐ

Ռուզան Սարյան – Մարտիրոս Սարյանի անտիպ նամակներից (ծննդյան 125-ամյակի առթիվ)	259
Ալվարո Ղազիյան – 1920 թ. Շուշվա մարտյան ողբերգության ականատեսի «Հուշագրությունից»	275

ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Նորայր Արուխանյան – Հայերի ցեղասպանությունը: Առաջին անգամ հրատա- րակվող պաշտոնական փաստաթղթեր գերմանական արխիվներից	284
Ալվարո Ղազիյան – Հայ ժողովրդի կորուստները Առաջին աշխարհամարտի տարիներին («Համաշխարհային պատերազմից հայ ժողովրդի կրած վնասների քննիչ հանձնաժողովի» փաստաթղթերի և նյութերի ժողովածու) (ռուսերեն)	288
Թամար Հայրապետյան – Բաքվի հայոց բանախյուսություն	291

ԼՐԱՏՈՒ

ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի տարեկան ընդհանուր ժողովը	294
ՀՀ ԳԱԱ նախագահության հայտարարությունը	302
Գիտաժողով. «Մեծ եղեռն. իրողություն և դատապարտում»	304
<u>Ակադեմիկոս Վարդգես Ալեքսանի Միքայելյան</u>	306
<u>Սերգեյ Աբրահամյան</u>	309

СОДЕРЖАНИЕ

90 ЛЕТ ГЕНОЦИДА АРМЯН

Валерий Тунян – Армянский вопрос и Геноцид армян (ноябрь 1914 г. – август 1915 г.) (на русском языке)	3
Владимир Ходжабекян – Геноцид и вытеснение армян в Азербайджане (1918 – 1990-е годы)	21
Армен Асрян – Арам Манукян в годы великой армянской трагедии	42
Арутюн Марутян – Память о Геноциде как фактор формирования новой идентичности (конец 1980-х – начало 1990-х годов)	55

К 100-ЛЕТИЮ ПЕРВОЙ РУССКОЙ РЕВОЛЮЦИИ

Дереник Мурадян — Восточная Армения в русле первой русской революции	67
--	----

СТАТЬИ, СООБЩЕНИЯ

I

Рач Бартикян — Разрешение загадки греческой надписи печати Ашуши, иштиашха иверов Гугарка	81
Ованес Айвазян — Голос совести в поэзии Туманяна и Варужана	91
Азиза Долуханян — Аршак Чопанян и древнеармянская литература	107
Бениамин Маилян — Политическая ситуация и положение амшенских армян в Абхазии в 1918 — 1920 гг.	125
Авик Исаакян — А. С. Грибоедов и Армения (на русском языке)	141
Рафик Нагапетян — Обычай гостеприимства ахдзникских армян (XIX — XX вв.)	160
Анаит Севумян — Литературное наследие Виктории Аганурян	170
Елена Алексанян — Нарекания в оценке русской критики (на русском языке)	178
Ольга Вардазарян — Армянские схолии к произведениям Филона Александрийского	185

II

Наталья Тадевосян — Церкви Оромосского монастырского комплекса (по обмерным материалам Т. Торамаяна)	207
Гамлет Петросян — Крестные композиции царской гробницы в Ахце	215
Мариам Шолинян — Поправка в бузандоведении	227
Анна Абаджян — Падежи грабара в восприятии армянских грамматиков-латинистов	231
Арман Егиазарян — Границы наместничества Арминия	243

ПУБЛИКАЦИИ

Рузан Сарьян — Из неопубликованных писем Мартироса Сарьяна (к 125-летию со дня рождения)	259
Алвард Газиян — Из "Воспоминаний" очевидца Шушинской трагедии в марте 1920 г.	275

РЕЦЕНЗИИ

Норайр Сарухян — Геноцид армян. Официальные документы из германских архивов, публикуемые впервые	284
Алвард Газиян — Потери армянского народа в годы Первой мировой войны (Сборник документов и материалов "Бюро по установлению потерь армян от всемирной войны") (на русском языке)	288
Тамар Айрапетян — Фольклор бакинских армян	291

ХРОНИКА

Годичное общее собрание Национальной академии наук РА	294
Заявление Президиума НАН РА	302
Научная сессия — "Большой геноцид, действительность и осуждение"	304
<u>Академик Вардгес Алексанович Микаелян</u>	306
<u>Сергей Абраамян</u>	309

CONTENTS

THE 90th ANNIVERSARY
OF THE ARMENIAN GENOCIDE

Valery Tunyan — The Armenian Question and the Armenian Genocide (November 1914 – August 1915) (in Russian).....	3
Vladimir Khojabekyan — The Genocide and Supplanting of the Armenians in Azerbaijan (1918 – the 1990s).....	21
Armen Asryan — Aram Manukyan in the Years of the Great Armenian Tragedy.....	42
Harutyun Marutyan — The Memory of Genocide as a Moulder of New Identity (end of the 1980s – beginning of the 1990s).....	55

TO THE 100th ANNIVERSARY
OF THE FIRST RUSSIAN REVOLUTION

Derenik Muradyan — Eastern Armenia in the Course of the First Russian Revolution.....	67
---	----

ARTICLES, REPORTS

I

Hrach Bartikyan — Solution of the Enigma of the Greek Inscription of the Seal of Ashusha, Pitiashkh of Iberes (Gugark).....	81
Hovhannes Ayvazyan — Voice of Conscience in Toumanyanyan's and Varouzhanyan's Poetry.....	91
Aelita Dolukhanyan — Arshak Chopanyan and Ancient Armenian Literature.....	107

Beniamin Mailyan – Political Situation and Condition of Hamshen Armenians in Abkhazia in 1918-1920.....	125
Avik Isahakyan – A.S.Griboyedov and Armenia (in Russian).....	141
Rafik Nahapetyan – Custom of Hospitality of the Armenians of Aghdznik (the 19th- the 20th cent.).....	160
Anahit Sevumyan – Victoria Aghanuryan's Literary Heritage	170
Yelena Alexanyan – Narekatsi in the Estimation of Russian Criticism (in Russian).....	178
Olga Vardazaryan – The Armenian Scholia to the Works by Philo of Alexandria.....	185

II

Natalya Tadevosyan – The Churches of Horomos Monasterial Complex (based on graphic materials of T. Toramanyan).....	207
Hamlet Petrosyan – Cross Compositions of Royal Sepulchre of Aghtsq.....	215
Marlam Sholinian – A Buzandological Correction	227
Anna Abajyan – Grabar Declination System Through Latin School Armenian Grammarians' Interpretation.....	231
Arman Yeghlazaryan – Borders of the Vicegerency of Arminia.....	243

PUBLICATIONS

Ruzan Saryan – From Martiros Saryan's Unpublished Letters (to his 125th birth anniversary)	259
Alvard Ghaziyen – From "Memoirs" of an Eyewitness of Shushi Tragedy in March 1920.....	275

BOOK REVIEWS

Norayr Sarukhanyan – The Armenian Genocide. Official Documents from German Archives, Published for the First Time.....	284
Alvard Ghaziyen – The Losses of the Armenian People in the Years of the First World War (collected documents and materials of "Bureau of Establishing the Losses of the Armenians during the World War") (in Russian)	288
Tamar Hayrapetyan – Folk-Lore of the Armenians of Baku.....	291

NEWS

Annual General Meeting of the National Academy of Sciences of RA.....	294
Statement of the Presidium of NAS of RA.....	302
Scientific Session "Great Genocide. Reality and Conviction".....	304
Academician Vardges A. Mkayelyan.....	306
Sergey Abrahamyan.....	309